

բարաւորին շրջապատը դրած այսպէս .

« Որ վասն անշտի սիրոյ քոյն , բանդ 'ի կուսէն աւեր մարմին , ազալանօք Մտուածածնին , Մտդ բզլանցանն Օալիմին . որ և հանգեալ 'ի մեծ թուին 246 (765) . յորժամ գայցես յաշխարհ կրկին , յարդ զսափառօք . քոյն ամէն » :

Սեփ մարմարոնեայ խաչ քար մի , որսւն երկայնութիւնը վեց թիւ և լայնութիւնը երկու , վասն հինգ խաչ փորագրուած , գեղեցիկ յորինուածով , մեծն 'ի կեդրոնի , մնացեալները չորս անկիւնը , վերի կողմը այսպէս գրուած է . « Քրիստոս Մտուած ողորմեա Ստեփաննոսի հոգւոյն » : Եւ խաչին անկիւններուն մէջ զոյգ տառերով գրեալ , Սուրբ Ստեփաննոս , պատուանդանին վրայ . « Կանգնեցի Սուրբ քառաթեւ Սուրբ նշանս 'ի թուին Հայոց 248 . (711) 'ի բարեխօսութիւն հոգւոյն Ստեփաննոսի որ փոխեցաւ 'ի Քրիստոս մեհեկ սնի մէկ . ամէն , եղբօր իւրոյ փոխնկայ » :

Սուրբ թաշ անուանեալ աւերակէն եկած քարի մի վրայ , որ քաղաքէն 8 ժամ հեռի է , գրեալ է այսպէս .

« Կսմաւք անմահ բարերարին , որ է պատճառ հանուրց գոյնի . Սուրբ և հզաւր արքայն Մէլին , Տէր թառաւոր հայոց զարմին , կանգնեաց զամրոցս այս ահագին , նոյոռնց որք աստ ապաստանին . զհիմնադիր այս ամրոցիս զԹագազարմն Կրտսանդին , որ նա տիւր մեծ գղեկին , որ Մեղին քար անուն կոչի . աւարտեցաւ ջանիւք տորին 249 ին (766) . Ըրդ որ 'ի սա ապաստանին և կամ մարմնոյ աչք նային , ապ փոխարէն քոտէր ոգորմին , ինեւ ժառանգ ազին գրախոտին . ամէն » :

Լամբրոն գղեկին հին եկեղեցւոյ փլատակներէն գտնուած և բերուած քաւեռեալ խաչ քարի մի վրայ . որոյ

երկայնութիւնը երեք թիւ է և լայնութիւնը երկու , մեծ խաչին թեւերուն տակը մէկմէկ փոքր խաչ ալ քանդակուած է . վերի կողմը կամարածեւ գրեալ այսպէս . « Ողորմեա ծառային քոյ յօհաննէսին , գասպարին , պետրոսին . և 'ի քառանկիւնս խաչին . Տէր , Մտուած , Յիսուս , Քրիստոս 249 (746) . ամէն » : և պատուանդանին վրայ . « ողորմեա ծառային քո գրիգորի շինողի ամէն » : Քիլիսէ ճաւախի կոչուած մզկիթին մէջ պահարարի դրան վրայի արձանագրութեան օրինակը .

« Եւս դուռն տեսուն է արդարոց և բնակարան երկնայնոց , պահեա զաւշին արքայն Հայոց , որ է քաւիչ ամէն գործոց » :

Տարսն քաղաքէն էր աստուածային առաքեալն Պողոս , և նորին հոգեկիր Սուրբն Ներսէս Լամբրոնացի , արքեպիսկոպոս քաղարիս . 'ի սմա ռծաւ մեծ հանդիսիւ մեծն Եւսն թագաւոր հայոց յեկեղեցին Սրբոյն Սովիայ , Գրիգոր կաթուղիկոսէ որո՞ւմ ներկայ գաւաւ Ներսէս Լամբրոնացի . Տարսն քաղաքէն 12 ժամ է Լամբրոն գղեական , ուր կը գտնուին բազմաթիւ աւերակք եկեղեցեայ , փանորեից և բերդից իրենց հին արձանագրութեբ , բայց բազդը չյաջողեց զանոնք աչքէ անցնել և 'ի գիր առնուլ մեր նախնեալմէ մնացած հնութեանց նշխարները , ուստի կը թողումք ուրիշ պատահ ժամանակի .

Լստաւորարար վարդապետ
Տէր Յովհաննէսեան :

**ՅԱՐԴԻԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԻ ՆԱԽԻՆ
ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ**

« Հարուստը աղքատին աշխատու
թեամբ աւելի հարուստ եղաւ » եւ

իւր հարստութիւնը անեցուցանելու համար անեցուց իւր ծառայից թիւը : 'Նա տեսաւ ուրեմն իւր շուրջը շատ մարդիկ , պակաս երջանիկ քան թէ ինքը , ուրեմն շատ մարդիկ կախումն ունեցան անկէ : Հարուստը զգայ ինչ որ էր և եղաւ հարտտ : 'Նա սկսաւ իւր բարեկեցութեան գործիքները՝ կամայ կամ՝ կրից գործիքներու փոխել : Հատերու աշխատութիւնը միայն մեկտա մը շահուն զոհուեցաւ : 'Նա այնպէս կարծեց որ շատերու կեանքը չի այն իւր համար է : Ուրեմն քայլ մը մնացած էր բռնակալ ըլլալու :

Հարուստի որդին սկսաւ ինքզինքը երեւցնել աւելի լաւագոյն , քան թէ իւր հօրը ծառաներուն որդիքը : Կարծեց թէ՝ երկինքը աւելի գթառատ է առ ինքն , ուստի և միայն ինքն է երկնից սիրելին : 'Նա ինքզինքը երկնից որդի անուանեց , ինչպէս մենք կը կոչենք բաղդին սիրելիները բաղդի որդիներ : Հեռեւապէս , երկնից կարծեցեալ որդւոց մօտ՝ ծառան միայն էր որդի մարդոց : 'Նա տեղէն է Ս. գրոց մէջ եղած 'Կտուծոյ որդի ներուռ և մարգոյ որդիներաւն տարբերութիւնն :

Բաղդաւորութիւնը հարուստը դատարկութեան առաջնորդեց , դատարկութիւնը ալ աւաջնորդեց զայն մոլեհան ցանկութեան և անկըմ գեղխութեան : Իւր կեանքը լիացնելու համար՝ հարկ եղաւ որ անեցունէ իւր վայելչութեանց թիւը : 'Ղդէն բնութեան սովորական չափը աչէր կրնար գոհ ընել մարդուն հեշտասէր կամքը , որ իւր մէկ պարագործութեան մէջ կը խորհի իրեն համար նորանոր հրքձուանքներ ստեղծել :

Հարկ եղաւ որ նա ունենայ ամենայնաւ և ամենառատ հրձուանքներ , քան թէ իւր ծառան : 'Օտաւան գոհ

էր միշտ իւր մէկ կնոջաւ , իսկ տէրը իրեն իրաւունքը համարեց շատ կռնայք ունենալ : 'Բայց յայտնի է որ շարունակ վայելչութիւնը կը տկարեցունէ և կը լքուցանէ :

Հարկ եղաւ որ հնարք (մտածե որուեստական հնարքներով զանոնք բառնալ : 'Նա եղաւ մի քայլ աւելի : 'Նստահատեւ գոհ չեղաւ միմիայն մարմնասիրութեան տենչը լքուցանելով : 'Նա ուզեց վայելչութեց մէջ տեսակ տեսակ հաճոյքներ և փափկութիւններ ստեղծանել , վայելած հրքձուանքները ալ չը յագեցուցին նորա իղձերը : 'Խորժակները նոր գաղտնիքներ որոնեցին վայելչութեանց մէջ : Վինը , որչափ որ կին , չաւներ գրաւումն անոր համար : 'Նոյմ մարդը սկսաւ գեղեցկութիւն որոնել կնոջ մէջ :

Իւր ծառաներուն աղջկանց մէջ նշմարեց նա գեղեցիկ կանայք : 'Բաղդաւորութիւնը զայն հպարտ ըրաւ : 'Հպարտութիւնը և փտահոութիւնը զայն ամբարտաւան գարձոյց : 'Նա գիւրաւ ինքզինքը հաւատացոյց , որ իւր ծառաներուն բոլոր ունեցածը իրեն կը պատկանի : Որովհետեւ ամեն բան իրենը կը համարէր , ուստի ամենայն ինչ ներելի կը կարծէր : 'Օտաւանին աղջիկը կարի ստոր էր իրեն կին ընելու համար : Բայց սակայն շատ յարմար էր իւր տենչը յագեցունելու համար : 'Նա քեզ նոր քայլը , որով մարդը մոլութեան մէջ մտաւ :

Ո՞ր անգամ օրինակը տեսնուեցաւ թէ չէ , արդէն ապականութիւնը ըսկսաւ հասարակաց մէջ ծաւալել : Որչափ արգելիչ օրէնքները սակաւ էին , այնքան աւելի ընկերութիւնը ինքզինքը անմեղութեան մերձ կը կարծէր , և աւելի կը գիմէր գէպի ապակաւ նութիւն :

Հօգրի իրաւունքը հաստատուե

ցաւ, Կանթողը իրաւունք հօժմարեց աւ-
բիշները ընկել, և այսպէս առաջին ան-
գամ երեւցան բռնակալներ :

Այս բռնակալներն են, որոնք Մով-
սիսական գրոց մէջ կ'անուանին որպէք
նախախտութեան, որպէք ստաւախտութիւն :
Կըթէ այս խոցեիրը բառ՝ գրական
մտաց քննութիւն, նրբութիւն մը կը
տեսնուի հին, զոր մինչեւ ցոյցսոր նը
կատած չեն, և ես կ'ուզեմ ծանուցաւ
նել, Այս խորթ որդիները ժառան-
գեցին իրենց հայր հայրապետութիւնը,
բայց ոչ նոցա բարիքները : Արեւիկե-
որ անոնց հայրը զանոնք կը սիրէր եւ
կը նախապատուէր իւր. կենտոց մէջ,
բայց անոնք կ'արտաքին օրինաւոր
ժառանգներէն, և հօր մահէն զինի
ի բաց կը վարին : Բնականաբար մէջէն
վանուելով և կրկին մանելով, ինչպէս
բռնակալ ապօրինի ճանապարհաւ, նո-
քա իրենք զիրենք լրբած տեսած այս
ընդարձակ աշխարհիս մէջ : Կորս այ-
լոց չէին պատկաներ և ոչ ալքը իրենց :
Այդ այս ժամանակ աորեւելն ուրիշ
բան չէր, եթէ ոչ կամ տէր ըլլալ իւր
անձին, կամ այլոց ծառայ :

Առոնց տէր լինելու ալժան տլ
չէին համարէր ծառայ ըլլալու : Սո-
նաւանդ որ ծառայելու ալ ամենեւ ին
վարժած չէին : Աւրեմն ինչ կրնային
ընել : Աւրիշ բան մը չունէին եթէ
ոչ հայրապետութիւն ծննդական և զօրաւ-
որ անդամներ : Կախին յղիութեան
մը յիշատակը, զայրազկոտ սիրտ մը
հակառակ ընկերին, զանոնք առաջնոր-
դեցին ի թշուառութիւն : Բաղլա-
ծութիւնը զանոնք գող ըրաւ, իրենց
աւաղակութեց յաջողութիւնը թա-
փառականներ և ի վերջոյ հակաւոր :
Անոնք խելոյն ահարկաւ եղան խա-
զաղ հողագործին անպաշտպան հով-
ուսն, և իրենց հարստահարութիւն
ներով քարէնցին ուննցմե ինչ որ կու-

մեցան և իրենց բաղկաւորաւ թիւերը և
իրենց քաղ զմտաւորութեանց գէպը
զանոնց համարաւ տարածեց զրկակա-
լից մէջ, և այս նոր տեսակ կենաց
ճախախտ որսորդութեան շատեց
հետ միանալու : Այսպէս եղան նոցա
զօրաւոր և անուանի մարդիկներ,
ինչպէս կ'ըսէ Ս. Վիգլը :

Առաջին ընկերութեան մէջ աճող
անկարգութիւնը հաւանականաբար ի
վերջոյ պիտի տանէր մարդիկ գէպի
կարգաւորութիւն, և հաւասարութե-
ն ջնջումը զանոնք պիտի մոցնէր նահա-
պետական վարչութեան և միապե-
տութեան մէջ :

Այս բաղդախնդիրներէն զօրաւո-
րը և աւելի համարձակը պիտի տէր
ըլլար անոնց վրայ, պիտի շինէր ա-
մուր քաղաք մը և հոսոտաւոր առա-
ջին տէրութիւն, բայց աշխարհի բաղդի
կառավարութեան մեծը իւր ձեռքն աւ-
նող էակին համար այս փոխախտութիւ-
նըն տակաւին վաղահաս էր, և ստիպել
պատահար մը պիտի դադարեցնէր այն
քայլը, զոր մարդկային աղքը սկսած
էր ընել գէպի քաղաքակրթութիւն,
վասն զի ապականութիւնը և մոլու-
թիւնը եւս անբաժան էին մարդու
ընթացքէն :

Թարգմանեաց Ի Սալ. Կորնթի
առաջ սարկաւագ Իսթրաւալիան Երբեք
Այլ լատ. Առաւմտական :

Հարեւակութիւն, տես թիւ 81 :

ԻՐԱՆԻՆԻ ԵՒ ՊԱՐՏՅԱՆ ՍԵՊԱԿԱՆՈՒԵԱՄ
Ի. Բ.

Ահաւասարութիւն Երաբութեան : Տե-
սար թէ որչափ տեսակ վատարկի
դուռ կայ եղեր, սւստի ով որ իր
դաշտը աւելի լաւ կը մշակէ ու պրտ
զաբեր կ'ընէ, ով որ աւելի աղիւ-
ղործարաններ կը շինէ, ով որ աւելի
սւժ և աւելի խելք կը բանեցնէ ու